

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції

МОЛОДІЖНА НАУКА ЗАРАДИ МИРУ ТА РОЗВИТКУ

присвячена Всесвітньому дню науки (8-10 листопада 2023 року)

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції

«МОЛОДІЖНА НАУКА ЗАРАДИ МИРУ ТА РОЗВИТКУ»

*присвячена Всесвітньому дню науки
(8-10 листопада 2023 року)*

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2023

УДК 0/9(082)
М 754

Рекомендовано до друку Вченою радою
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол №14 від 27 листопада 2023 року)

М 754 Молодіжна наука заради миру та розвитку : зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (8-10 листопада 2023 року, м. Чернівці). Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича, 2023. 430 с.

ISBN 978-966-423-811-0

У Збірнику представлені результати теоретичних і практичних досліджень із широкого спектру напрямів: суспільні науки, гуманітарні науки та мистецтво, технічні науки, природничі та математичні науки, біологія та охорона здоров'я, економічні науки.

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Молодіжна наука заради миру та розвитку»*, яка присвячена Всесвітньому дню науки (8-10 листопада 2023 року). Конференція була організована та проведена Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича, Радою молодих вчених Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Радою молодих учених при Міністерстві освіти і науки України.

ISBN 978-966-423-811-0

УДК 0/9(082)

* За достовірність результатів дослідження відповідальність несуть автори

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2023

НАУКОВИЙ КОМІТЕТ

Петришин Роман Іванович – доктор фізико-математичних наук, професор, ректор, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна – голова наукового комітету.

Вовчук Дмитро – кандидат технічних наук, науковий співробітник, Тель-Авівський університет, м. Тель-Авів, Ізраїль.

Пархоменко Григорій – кандидат технічних наук, університет Назарбаєва, м. Нур-Султан, Казахстан.

Герман Овідій – доктор філософії, університет імені Штефана чел Маре, м. Сучава, Румунія.

Луцик Ярослав – доктор філософії, Лодзький Університет, м. Лодзь, Польща.

Доскалюк Наталія – кандидат хімічних наук, постдок, Інститут колоїдів та інтерфейсів Макса Планка, м. Берлін, Німеччина.

Серденчук Надія Лаура – доктор філософії, професор університет Штефана чел Маре, м. Сучава, Румунія.

Амбрози Маріан Маріанович – кандидат наук, доцент, Університет міжнародного бізнесу ISM, м. Прешов, Словачія.

Зєба-Колодзей Беата – габілітований доктор, професор Вищої школи імені проф. Станіслава Тарновського в Тарнобжегу, Польща.

Мордовін Максим – асистент професора, Університет імені Етвеша Лоранда, м. Будапешт, Угорщина.

Бродецький Олександр Євгенович – доктор філософських наук, доцент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Федірчик Тетяна Дмитрівна – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету, педагогіки, психології та соціальної роботи, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Романюк Світлана Захарівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та методики початкової освіти, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Фочук Петро Михайлович – доктор хімічних наук, професор, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Федоряк Марія Михайлівна – доктор біологічних наук, професор, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Костащук Іван Іванович – доктор географічних наук, професор, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Мельник Галина Василівна – кандидат економічних наук, доцент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Дзик Роман Анатолійович – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Осадчук Ярослав Олександрович – кандидат технічних наук, доцент, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, Україна.

Змисний Михайло Михайлович – кандидат технічних наук, старший викладач, Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна.

Еліяшів Олег Миронович – кандидат технічних наук, доцент, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, м. Івано-Франківськ, Україна.

Маслюченко Олександр Володимирович – доктор фізико-математичних наук, професор, Сілезький університет, м. Катовіце, Польща.

Марченко Михайло Маркович – доктор біологічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, директор навчально-наукового інституту біології, хімії та біоресурсів, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Копильчук Галина Петрівна – доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри біохімії та біотехнології, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Волков Роман Анатолійович – доктор біологічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри молекулярної генетики та біотехнології, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Чорней Ілля Ілліч – доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри ботаніки, лісового та садово-паркового господарства, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Григорків Василь Степанович – доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри економіко-математичного моделювання, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Галушка Зоя Іванівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Саміла Андрій Петрович – доктор технічних наук, професор, проректор з наукової роботи, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна – голова організаційного комітету.

Ващук Олеся Петрівна – доктор юридичних наук, професор, голова Ради молодих учених при МОН, м. Київ, Україна.

Гакман Анна Вікторівна – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, голова Ради молодих вчених Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Халавка Юрій Богданович – доктор хімічних наук, доцент, заступник голови Ради молодих вчених Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Горохолінська Ірина Володимирівна – докторка філософських наук, доцентка, заступниця голови Ради молодих вчених Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Хобзей Микола Михайлович – аспірант кафедри радіотехніки та інформаційної безпеки, заступник голови Ради молодих вчених Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Тичініна Альона Романівна – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Дідух Віталія Віталіївна – доктор філософії (PhD), асистент кафедри практичної психології, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Ковалець Тарас Романович – кандидат історичних наук, асистент кафедри історії України, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Ковальчук Наталя Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, асистент кафедри фінансів і кредиту, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Николайчук Іванна Михайлівна – кандидат біологічних наук, асистент кафедри біохімії та біотехнології, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Онипа Денис Павлович – кандидат фізико-математичних наук, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Бешлей Ольга Василівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Григорків Марія Василівна – доктор економічних наук, професор, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Жаворонок Артур Віталійович – кандидат економічних наук, доцент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Мікірін Іван Сергійович – аспірант кафедри оптики та видавничо-поліграфічної справи, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

РЕДАКЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Мудраков Віталій Вікторович – кандидат філософських наук, доцент, дослідник кластеру «Релігія і політика» Вестфальського університету Вільгельма в Мюнстері, м. Мюнстер, Німеччина.

Гнатюк Тетяна Миколаївна – кандидат юридичних наук, асистент кафедри Європейського права та порівняльного правознавства, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Віщак Юліанна Сергіївна – редакторка видавництва «Рута», Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Нікоряк Наталія Валеріанівна – кандидатка філологічних наук, доцентка, докторантка кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Сажина Алла Володимирівна – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Струк Іванна Михайлівна – кандидатка філологічних наук, асистент кафедри сучасної української мови, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Салега Олександр Вікторович – аспірант кафедри оптики та видавничо-поліграфічної справи, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Паранюк Дан Вікторович – кандидат філологічних наук, асистент кафедри англійської мови для гуманітарних факультетів, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

ЗМІСТ

Напрямок: Біологія та охорона здоров'я

<i>Ionuț Bajinschi, Beatrice-Aurelia Abălașei</i> Impact of Myofascial Chains in Musculoskeletal Disorders	16
<i>Ioana-Adnana Dumbravu, Beatrice Aurelia Abălașei</i> Body Scheme Disorders and Mitigation Methodology	19
<i>Stanislava Livandovska, Karyna Shemshur, Tetiana Borikun</i> The Relationship of Sparc Expression with Metastatic Activity of Prostate Cancer	23
<i>Elisaveta Lukianova, Anna Pavlova and Tetiana Borikun</i> Prognostic Value of Serum IL-6 mRNA in Patients with Breast Cancer.....	26
<i>Oleksandr Mushii, Olena Martyniuk, Taras Zadvornyi, Tetiana Borikun, Anastasiia Koziaruk, Yelyzaveta Lukianova, Vasyl Chekhun</i> Prognostic Role of COL1A1 in Young Age Breast Cancer Patients.....	28
<i>Anastasiia Shevchuk, Tetiana Burda, Oleksandr Mushii, Taras Zadvornyi</i> Features of COL1A1 Expression in Patients with Prostate Cancer.....	32
<i>Ілля Алфьоров, Олена Аксьонов, Сергій Губський, Дмитро Торяник</i> Розробка рецептури кексу низькокалорійного «Шоколадний»	35
<i>Інна Белкіна, Ігор Мараховський, Наталія Величко, Наталія Смоленко, Євгенія Коренева</i> Вплив різних доз вітаміну D на рівень статевих гормонів та біохімічні показники сироватки крові самців щурів	38
<i>Ілля Бойко, Яна Журавел</i> Розповсюдженість болю в попереку серед здобувачів вищої медичної освіти 1-5 курсів.....	40
<i>Марія Веля, Олена Рубан</i> Аналіз вітчизняного ринку м'яких лікарських засобів для лікування захворювань опорно-рухового апарату.....	42
<i>Федір Гладких, Микола Чиж</i> Динаміка перекисного окислення ліпідів у тканинах серця на тлі експериментального аутоімунного міокардиту та його модуляція введенням кріоконсервованого екстракту плаценти.....	44
<i>Євгенія Густі</i> Канцерогенні фактори в умовах промислового виробництва, профілактика їх несприятливої дії.....	47
<i>Ольга Дуцак, Віталій Шутюк, Наталія Бурлак</i> Удосконалення технології отримання антоціанового барвника із рослинної сировини	50
<i>Вікторія Колісник</i> Рівень білку кальцій-чутливих рецепторів на фоні перебігу бронхіальної астми у дітей.....	53
<i>Галина Копильчук, Іванна Николайчук, Марія Нікорич</i> Рівень прокальцитоніну в плазмі крові щурів із токсичним ураженням ацетамінофеном після часткової гепатектомії.....	57
<i>Галина Копильчук, Іванна Николайчук, Андрій Сандуляк</i> Стан тромбоцитарної ланки гемостазу в щурів за умов дефіциту харчового протеїну та токсичного ураження ацетамінофеном.....	61

Галина Копильчук, Іванна Николайчук, Марія Урсатий Редокс-потенціал глутатіону в печінці різновікових щурів за умов токсичного ураження ацетамінофеном.....	65
Олена Логвиненко, Ольга Статкевич Вплив динаміки чисельності капустяного клопа на розвиток слизового бактеріозу	69
Алла Немченко, Анна Ляденко Аналіз міжнародних непатентованих назв препаратів, рекомендованих для лікування депресивних розладів	72
Анна Павлова, Олександр Мушій, Анастасія Соломаха, Тарас Задворний Особливості експресії матрицелюлярних протеїнів (остеопонтин та остеонектин) у тканині раку молочної залози.....	76
Михайло Пацкун, Вікторія Бернада Епігенетичні маркери в дослідженні спадкових захворювань: перспективи та виклики.....	80
Анастасія Рижук, Надія Кононенко Сучасні уявлення про етіологію та патогенез хвороби Крейтцфельда-Якоба.....	82
Яна Ротар, Дар'я Ковалик Професійне становлення фізичного реабілітолога: виклики сьогодення	85
Дмитро Сливар, Дмитро Ковальчук, Олена Аксьонова, Дмитро Торяник, Сергій Губський Визначення структури харчування студентів-першокурсників ФПХВ ДБТУ	88
Емілія Тімканич, Юрій Тинкевич, Роман Волков Особливості молекулярної еволюції IGS 5S РДНК у представників роду <i>Tulipa</i>	91
Софія Шевченко, Оксана Волощук Активність NAD ⁺ -залежних ензимів циклу Кребса у нирках за умов токсичного ураження на тлі білкової недостатності	93
Напрямок: Гуманітарні науки та мистецтво	
Секція: Історія, археологія та бібліотечна справа	
Оксана Богущька Міжетнічна взаємодія у середовищі жінок політв'язнів у радянських таборах.....	97
Микола Глібіщук «Urban History» як перспективний напрям дослідження Першої світової війни	101
Віталій Калініченко Наконечники піхов мечів з Чорнівського городища XIII ст.	104
Антоніна Кізлова Свята брама Києво-Печерської Успенської Лаври в звітах про студентські й учнівські екскурсії до Києва (початок XX ст.)	109
Taras Kovalets AI and Historical Disciplines in Higher Education: Observations and Perspectives	112
Валерія Пилипець Лунниці з Рідківецького археологічного комплексу VIII–X ст.	114
Тарас Сергійчук Критика політичних концепцій В'ячеслава Липинського на сторінках тижневика української еміграції «Тризуб»	117

Марина Тарасюк Головні убори волинських міщан Литовської доби (за актовими матеріалами).....	121
Армен Тоноян Правобережжя Дніпра в просторових уявленнях журналу «Основа».....	125
Анастасія Хмель Інформаційні технології в бібліотечній галузі в Україні.....	129
Анна Яцишин, Вікторія Матусевич, Наталія Соколовська Науково-інноваційний розвиток інформаційних ресурсів: відкрита наука та компетентності вчених.....	133
Секція: Філологічні науки. Журналістика	
Olga Beshlei Beauty in Metaphors.....	136
Natalia Vitvitska Linguistic Features of Direct Speech of a Trickster Character in Fiction Discourse: Lexical Aspect (based on the material of Neil Gaiman's Collection «Norse Mythology»).....	139
Viktoriia Linnikova Types of Aggressive Speech Acts in Political Debates	142
Mykola Serhieiev English as Official Language of NATO and its Influence on Military Translation	146
Олег Барасій Категорії інтимності та зв'язку в журналістських подкастах для зарубіжної аудиторії про війну росії проти України.....	148
Богдана Буртник Будова семантичного поля «FILMS» у кінодискурсі.....	152
Софія Буртник Функціональна класифікація метафор у політичних текстах на основі видань THE GUARDIAN та THE NEW YORK TIMES	156
Юліанна Віщак Графічний плакат як засіб контрпропаганди та інформаційної війни: дизайн-ініціативи.....	160
Ігор Волошин Тема внутрішньо переміщених осіб у сучасних українських ЗМІ	163
Катерина Калинич Українська генеза жанру університетського роману	166
Вікторія Онищук Фентезі на книго-видавничому ринку України: аналіз ілюстративного матеріалу	170
Тетяна Прищепя Типи американців у повісті Генрі Джеймса «Дейзі Міллер».....	173
Євгенія Рубана Міжнародна фахово-орієнтована багатомовність в контексті гармонізації термінів німецької фахової мови архітектури та будівництва	176

Альона Тичініна Рецепція тексту через тисячу років: тема війни у «Пісні про Роланда» (досвід студентів ЧНУ імені Юрія Федьковича).....	179
Юлія Цівінська «Тамплієри» Сергія Жадана: воєнні ритми.....	184
Секція: Філософія, релігієзнавство та культурологія	
Святослав Васкул, Андрій Квік Богословське окреслення екуменічної парадигми та ціннісний спектр її суспільних практик.....	187
Ірина Горохолінська Рефлексія війни та її передумов у театральному мистецтві (на прикладі постановки «Біла пошесть») ...	192
Денис Кочержук Доба ВІА «Смерічка» в українській традиційній естраді.....	195
Павло Лесик Роль логотипа у фірмовому стилі бренду	199
Ігор Луцан Соціальна активність церков в Україні: деструктивні прояви в умовах російсько-української війни	201
Микола Павлюкович Імпліцитні смисли літургії оголошених	204
Мирослава Петрашук Феноменологічне розуміння поняття емпатії: біоетичний контекст.....	206
Микола Плужник, Ірина Горохолінська Образ Ісуса Христа в Східній і Західній мистецьких традиціях.....	209
Юрій Тимченко Символіка кольору у Біблії.....	211
Напрямок: Економічні науки	
Мирослава Білюк Інфляція в Україні: аналіз та прогнозування динаміки	215
Артур Бурак, Костянтин Єрмуракі Особливості діяльності малого та середнього бізнесу в умовах війни	218
Марія Гайсан Війна та банки: головні виклики сьогодення.....	222
Світлана Григораши, Богдана Кім Нова цифрова ера та інформаційний імунітет	226
Марія Григорків Концептуальні та інструментальні основи моделювання односекторної однопродуктової екологічної економіки.....	230
Наталія Ковальчук Інвестиційні аспекти відбудови економіки України.....	233

Еліна Кожушко Особливості пільгового оподаткування прибутку підприємств в умовах цифрової економіки.....	236
Софія Миронова Дослідження маркетингового макросередовища компанії «Макдональдс Юкрейн ЛТД».....	239
Вікторія Михалевська Діяльність банківської системи України в період війни.....	243
Вікторія Морар, Тетяна Марченко Культурна інфраструктура як складова загальної системи забезпечення економічної діяльності	247
Петро Нестерук Криптовалюти та їх вплив на традиційний банкінг	251
Максим Рожко Проблеми та перспективи функціонування банківського сектору України.....	255
Анастасія Сапанусь Оцінка економічного стану країни після вступу в ЄС (на прикладі Болгарії, Румунії та Хорватії) ...	259
Тимофій Терновий Роль Митного союзу в євроінтеграційних процесах.....	262
Напрямок: Природничі та математичні науки	
Andrii Kashuba, Ihor Semkiv, Hryhorii Ilchuk Growth, Crystal Structure and Optical Properties of CdTe _{1-x} Se _x thin Films Prepared by the Method of High-Frequency Magnetron Sputtering	266
Mariia Mykhailovych, Aurelian Rotaru, Yuriy Khalavka, Adrian Graur Size Effect on Optical Energy Gap of ZnCr ₂ O ₄ -Cr ₂ O ₃ Nanocomposite.....	270
Ірина Біда, Олеся Гаврилюк, Віра Говоруха, Олександр Таширєв Осадження сполук Хрому, Нікелю та Кобальту анаеробними мікроорганізмами.....	272
Ірина Дійчук, Володимир Дійчук Вплив терміної обробки на розподіл розмірів частинок фосфоровмісних сполук лужноземельних металів.....	277
Юліана Йосипенко Перспективи використання наночастинок типу A ^I B ^{III} C ^{VI}	280
Наталія Косило, Андрій Готинчан, Ольга Скрипська Комп'ютерний скринінг біологічної активності основ Шиффа з арилфурановим та гідантоїновим фрагментами	282
Костюк Уляна Літолого-стратиграфічні особливості сульфатної товщі Лівобережного Придністер'я (ділянка села Пилипче, Чортківського району, Тернопільської області)	284
Ярослав Нечесний, Андрій Готинчан, Юрій Халавка Радикал-поглинальна активність N,N'-БІС(β-резорциліден)-п-4,4'-діамінобіфенілу та N,N'-БІС(β-резорциліден)-п-фенілендіаміну	287
Андрій Семенюк Статистичні дослідження реабілітаційних заходів	291

Напрямок: Суспільні науки

Секція: Фізична культура і спорт

- Anna Hakman, Anna Volosiuk, Anton Hakman**
Predictors of the Quality of Life of Internally Displaced Women of Mature Age 294
- Ljudmyla Kharkova, Mikhail Dudko, Serhiy Sobotyuk**
Sports Mass Events as a Means of Promoting Health-Enhancing Physical Activity 297
- Onose Ionut, Onose Raluca-Mihaela, Rusu Matei, Abalasei Beatrice-Aurelia**
Kuphosis Recovery in Young People with the Help of the Means Specific to the Game of Basketball..... 301
- Лариса Балацька, Олександр Тодорович, Сергій Головачук**
Врахування мотиваційного аспекту занять у секції з обраного виду спорту 306
- Яна Єремія, Іван Єремія**
Підготовка майбутніх вчителів фізичної культури до інноваційної професійної діяльності 310
- Андрій Проценко, Дмитро Гарбар**
Формування здоров'язбережувальної компетентності
майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти 313
- Федір Трохимчук, Петро Мартин, Ольга Ковтун**
До питання використання різних видів рухової активності
в процесі фізичного виховання учнів з легкою розумовою відсталістю..... 317
- Владислав Хоменко, Оксана Мартинюк, Наталя Домашенко**
Особливості структури та змісту сучасних фітнес-технологій..... 320
- Олег Чоботар, Костянтин Пацалюк, Олена Коваленко**
Спортивно-масові заходи у системі оздоровчої рухової активності системи спорту для всіх 323

Секція: Педагогіка

- Олена Андрійчук, Анастасія Добровольська, Валентин Лісковий**
Формування освітньої політики Європейського Союзу 327
- Уляна Банах**
Відбудова навчальних закладів України на засадах нового урбанізму та людиноцентричного дизайну . 331
- Віталія Дідух**
Використання технології кооперативного навчання у формуванні фахових компетентностей
майбутніх учителів початкових класів 334
- Ольга Єсіпова, Микола Семенов**
Використання інноваційних засобів навчання майбутніх офіцерів
під час вивчення інженерної підготовки 337
- Анастасія Зубрицька**
Використання методу Маршала Розенберга у роботі із старшими дошкільниками..... 340

Секція: Соціологія та право

- Anastasia Dubrava, Vitalii Yaremchuk**
The Modern Genocide of the Ukrainian People as a Result of the Military Actions
of the russian federation on the territory of Ukraine 344

Тетяна Гнатюк Міжнародний захист прав дітей в умовах війни	347
Руслан Іванюк Роль та значення норм міжнародного та національного права в частині розбору незаконних дій агресора щодо України в контексті захисту прав людини	350
Ілліна Картюк, Ірина Гальчич Усиновлення: особливості під час воєнного стану	354
Назарій Колосівський Чинники формування та розвитку соціальної інфраструктури регіону	357
Наталія Костик Трансформація приватного бізнесу Львова за умов військового стану	361
Павло Крайній Консультативно-дорадчі органи в Україні як невід’ємний драйвер поствоєнного публічного врядування	364
Вікторія Морозова, Віталій Яремчук Порушення прав жінок в умовах збройного конфлікту РФ на території України	368
Андрій Нестеренко Сценарії демографічного розвитку Харкова (в контексті збройної агресії Росії проти України)	371
Валентина Оксентій Безпосередня демократія та воєнний стан	375
Вадим Пошелюжний Вплив повномасштабного вторгнення на демографічні процеси в Україні	378
Михайло Пристая Заклади охорони здоров’я та управління ними в Україні	381
Яна Стаднійчук, Марія Строїч Порушення міжнародних договорів Росією під час повномасштабного вторгнення на територію України	384
Арсеній Тимчук, Тетяна Гнатюк Вплив міжнародного переговорного процесу на подальший розвиток дій в Україні в умовах війни	387
Богдана Худа, Марія Строїч Депортація неповнолітніх українців як один з прикладів воєнних злочинів РФ та складова демографічної окупаційної політики	389
Анастасія Чупіс Дослідження парадигми миру суспільними науками в 20 та 21 століттях	391
Олександр Шевчук, Маріана Тома Диференціація колабораційної діяльності: критерій вираженості та прояву в суспільстві	395
Напрямок: Технічні науки	
Artem Hrinchenko, Oleh Yermakov Designing Hyperbolic Metasurfaces based on Gold Nanodisks	400

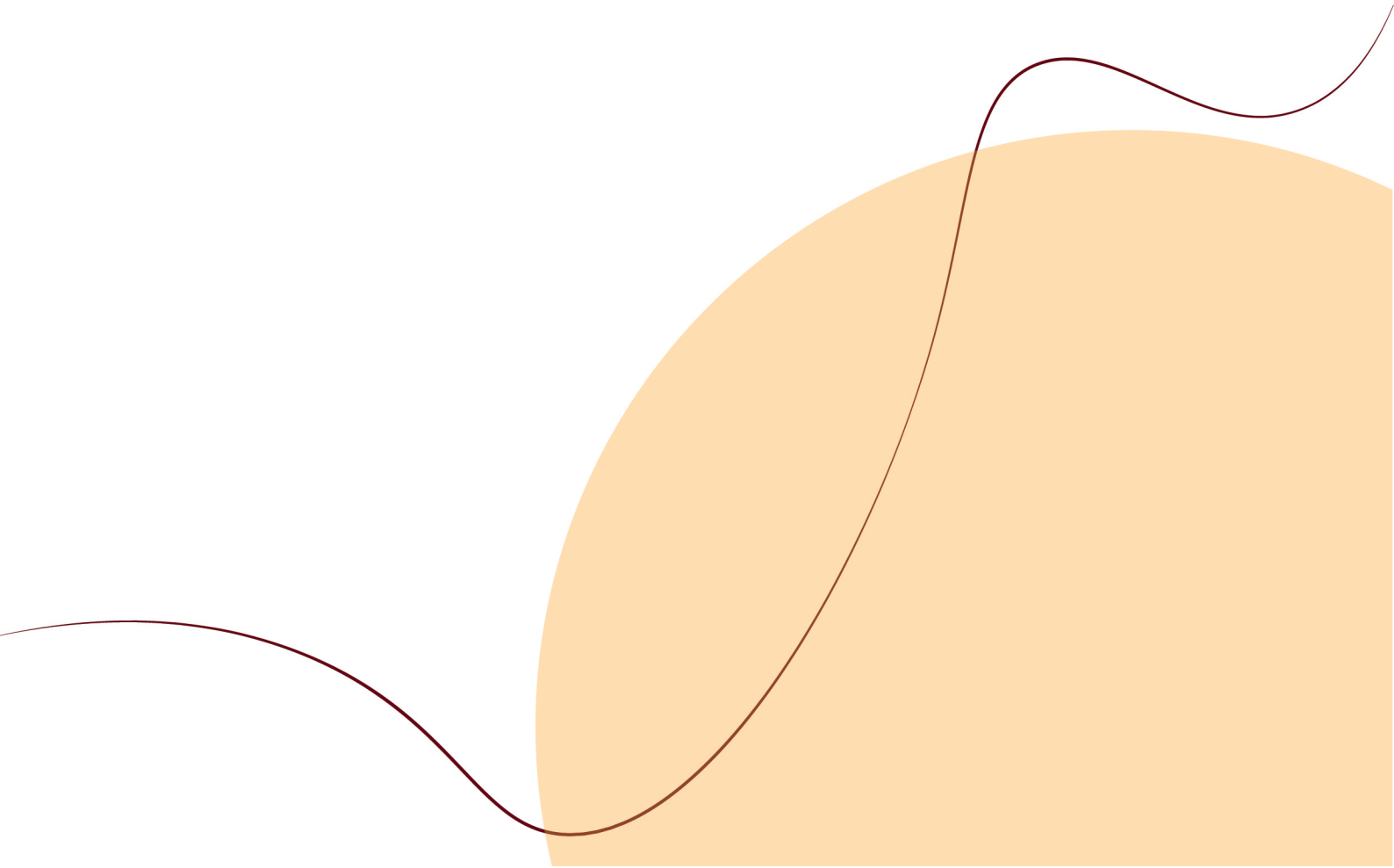
<i>Іван Андрієвський, Софія Співак, Руслан Єрмоленко</i> Вимірювання висоти тріщин по дифракційним сигналам ультразвукового контролю з використанням нейронної мережі	403
<i>Владислав Бакало</i> Захист інформації у кіберпросторі: засадничі аспекти	407
<i>Анастасія Балобан, Катерина Сайног, Еліна Плісецька</i> Особливості використання водневого палива у авіації.....	410
<i>Галина Крусір, Олена Купріяшкіна</i> Демульгування нафтових емульсій біологічним методом	415
<i>Оксана Маньковська, Олег Єрмаков</i> Зміщення кута Брюстера за допомогою двовимірних матеріалів та структур	418
<i>Андрій Семенюк</i> Оптико-електронні реєстри та суматори на квантронах	420
<i>Микола Хобзей, Владислав Ткач, Олег Еліяшів, Михайло Хавруняк, Дмитро Вовчук</i> Ширококутне передавання зображень через структуру із паралельних провідників.....	425

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ГУМАНІТАРНІ НАУКИ ТА МИСТЕЦТВО

РЕЦЕПЦІЯ ТЕКСТУ ЧЕРЕЗ ТИСЯЧУ РОКІВ: ТЕМА ВІЙНИ У «ПІСНІ ПРО РОЛАНДА» (ДОСВІД СТУДЕНТІВ ЧНУ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА)

Альона Тичініна

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, Україна

E-mail: a.tychinina@chnu.edu.ua

АНОТАЦІЯ. Окреслюється специфіка сприйняття французького героїчного епосу «Пісня про Роланда» студентами Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (2022–2024 років навчання). На підставі рецептивного анкетування висновуються особливості актуальної рецепції середньовічного тексту. Наголошується, що основою апперцепційного фону літературних зразків, у яких присутня воєнна тематика, постають екзистенціали страху, тривоги, відчаю, ненависті, а також прагнення до переможного миру. У такому разі мистецтво декодується крізь призму травматичного досвіду минулого і нашого часу, епістемологічні суголосся яких зумовлюють відповідний рецептивні (перлокуційні) ефекти емпатії і катарсису.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: рецепція, тема війни, аксіологія, екзистенціал, «Пісня про Роланда».

I. Вступ

Австрійський дослідник Мартін Поллак справедливо підмітив, що сучасна Європа «всіяна полями битв, театрами виснажливих бойових дій, кривавих наступів і контрнступів», унаслідок яких «цілі регіони перетворилися на метафори безсенсового вбивства і смерті» [4, с. 15]. Наразі у світі триває більше двадцяти війн та військових конфліктів. На жаль, з 24 лютого 2022 року для України війна постала визначальною екзистенційною ситуацією, вплинувши на всі аспекти життя, у тому числі й на сприйняття й інтерпретацію мистецтва. З метою вивчення специфіки змін аксіологічного поля рецепції літературних текстів сучасною українською молоддю проведено ряд опитувань у межах навчальної дисципліни «Історія зарубіжної літератури» для студентів 2 курсу філологічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича спеціальності «Середня освіта. Українська мова та література». У цій розвідці сфокусуємося на особливостях їхньої рецепції французького героїчного епосу «Пісня про Роланда».

II. Методологічні аспекти вивчення проблеми

Окреслюючи вплив російської повномасштабної війни в Україні на трансформацію аксіологічного поля сучасної молоді доречно апелювати передусім до праць Т. Снайдера «Криваві землі. Європа поміж Гітлером та Сталіним (2011), Дж. Батлер «Фрейми війни. Чий життя оплакують?» (2016), а фіксуючи активну зміну сучасної епістеми, залучати концепції Цв. Тодорова («Обличчям до екстремі», 2000) та М. Фуко («Інші простори», 2018). Власне український досвід війни як екзистенційної ситуації й специфічні особливості мілітарної теми в мистецтві характеризуємо, спираючись на роботи І. Захарчук «Війна і слово. Мілітарна парадигма літератури соціалістичного реалізму» (2008), О. Зайцева «Війна мітів про війну в сучасній Україні» (2010), Я. Поліщука «Реактивність літератури» (2016), М. Крупки «У кожного покоління своя війна: образ жінки-солдата в сучасній літературі» (2018), О. Пухонської «Поза межами бою. Дискурс війни в сучасній літературі» (2022) та ін. Звісно, вплив посттравматичного стану на зміну аксіологічного поля рецепції мистецтва ми розробляємо, посилаючись на відому розвідку К. Карут «Почути травму. Розмови з провідними спеціалістами з теорії та лікування катастрофічних досвідів» (2017).

Вдалим методологічним підходом для проблематизованої ідеї є рецептивна естетика (теорія сприйняття), дослідницькою метою якої постає виявлення особливостей реалізації певного тексту у кожній конкретній свідомості. У такому разі ми спираємося на концепції Р. Барта, М. Зубрицької, В. Ізера, У. Еко, Р. Інгардена, Н. Копистянської, Г. Клочека, О. Потебні, П. Рікера, О. Червінської, Г. Р. Яусса, які розглядають мистецький процес як спів-

творчість: автор – текст – сприймач, де ключову роль відіграє саме реципієнт, у свідомості якого текст «завершується» і стає твором.

III. Рецепція тексту через тисячу років («Пісня про Роланда»)

Безперечно, історичні події й кризові стани особливим чином впливають на розвиток науки, культури й мистецтва, нерідко постаючи каталізаторами нових ідей, віянь і тенденцій, тобто стимулюють зміну епістемі (див. роботи Т. Куна і М. Фуко). Проте, кількочасаровий комплекс суспільних лих, з якими має справу сучасна людина, – екологічні катаклізми, техногенні аварії, зміна клімату, пандемія, а, особливо, війна, – не лише невідворотно впливають на життя, мислення і долю людини, переформатовують взаємини з іншим і чужим, а навіть змінюють ставлення до мистецтва – і його до сприйняття, і до його створення. Не випадково етимологія слова «катастрофа», чим власне постає війна як для країни в цілому, так і для кожного громадянина зокрема, вміщує такі конотації, як «кінець», «загибель», «знищення», «руйнування», «різкий поворот», «несподівана подія». Внаслідок такого посттравматичного досвіду у всіх видах мистецтва з'являються відповідні наративи, теми й ідеї, оприявнюються проблеми, з'являються нові чи актуалізуються «пасивні» жанрові форми. Війна як суспільне потрясіння нашого часу особливим чином впливає на студентів – одну з найуразливіших ланок суспільства, що сформувалася в період кількох кризових, а, відповідно, травматичних станів, що вплинули на світосприйняття в цілому і на декодування мистецтва зокрема.

«Пісня про Роланда» («La Chanson de Roland») – ранньосередньовічний героїчний епос, одна з найдавніших давньофранцузьких епічних поем, що наративізує воєнні події 15 серпня 778 року на Ронсевальському перевалі біля французько-іспанського кордону, коли король франків Карл Великий на заклик халіфа Багдада «виступив на територію мусульманської Іспанії з метою перешкодити правителю Абдеррахману відділитися від Багдадського халіфата і створити окрему державу» [5, с. 67]. Захопивши окремі іспанські міста, Карл узяв в облогу Сарагосу, однак внаслідок складної політичної ситуації у своїй країні був змушений повернутися. Відтак баски (за активної підтримки маврів), скориставшись інформацією Ганелона, зненацька атакували ар'єргард Карла, який забезпечував відхід основних сил франків через Ронсевальську ущелину. Серед загиблих у цьому важкому поєдинкові зазначається і граф Бретані Хруобланд – ймовірний прототип Роланда, що постав осердям персоносфери «Пісні...». У тексті Роланд постає хоч і сміливим, але, водночас, самовпевненим, запальним, емоційним, здатним на непересічні героїчні вчинки. Нерідко образи такого кшталту медієвісти іменують «святими воїнами». Так, О. Киричок звертає увагу на кульмінацію «Пісні про Роланда» у епізоді «піднесення до райського «Божого воїнства» графа Роланда, що загнув у бою за сюзерена» [2, с. 13]. Окрім нього й виразно гіперболізованої та ідеалізованої постаті Карла, важливу у персоносфері функцію відіграють вітчим Роланда, зрадник Ганелон; архієпископ Турпін; найближчий друг Роланда, розсудливий лицар Олів'є; правитель Сарагоси Марсилій. В цілому здійснений франками похід оспівується як величний подвиг армії Карла на славу Франції та християнської віри, підживлюючи тогочасну програму Хрестових походів. Звісно, у фокусі епічної оповіді знаходиться імагологічна дихотомічна модель протистояння «своїх» і «чужих» – франків і маврів, християн і мусульман:

Французи та араби б'ються люто.
Хто бачив, як тріски щитів летіли,
Як розбивались лати від ударів
Чи панцирі й шоломи з брязкотінням,
Трощилися списи з жахливим тріском,
Як вершники перевертались з сідел,
Хто чув, як там кричать від ран з хрипінням,
Той збереже про бій страшне видіння.
Цю битву витримає було вже важко [3, №253].

Варто відзначити, що переможна кульмінація «Пісні про Роланда» постає радикально інакшою, ніж зафіксована реальна історична ситуація, що аргументується телеологічним задумом героїчних пісень часів Середньовіччя загалом. Зазначимо, що цю тему пролонговано й у сучасній українській літературі воєнного часу, зокрема в інтермедіальному романі Хелени Щирої «Казка старого собору» (2023), однією із сюжетних ліній якого є сиквел до «Пісні про Роланда».

Проте, завдання нашої розвідки – простеження особливостей сприйняття поеми через тисячу років сучасними студентами. Суттєвого значення у такому разі набуває специфіка їхнього апперцепційного фону – зумовленість сприйняття попереднім досвідом, емоційним та психологічним станом у момент сприйняття. Позаяк опитана молодь перебуває у стані латентного стресового стану, спровокованого війною, їхня рецептивна увага фокусується здебільшого на мілітарній проблематиці тексту. Так, з-посеред 60 респондентів 98% (58 осіб) визнають тему війни провідною у «Пісні про Роланда» («Я вважаю, що найголовніша проблема у цьому творі – це проблема війни. Війни між людьми як фізичної, так і духовної»; «Це твір, у якому порушені проблеми релігії, відображено морально-етичні аспекти, героїзм і самопожертву. Поема детально описує битви між франками і маврами, де важливу роль відіграють тактика і стратегія. Величезні битви, такі як битва в Талезі, вражають своєю епічністю та заворожують читача»).

Студентами акцентуються аксіологічні параметри військової відваги і героїзму, ставляться питання про моральні аспекти війни як такої, а також наслідки військових конфліктів для людства в цілому. Нерідко ними актуалізується (ключові й для Середньовіччя) екзистенціали вірності й патріотизму («Герої пісні про Роланда виступають на захист батьківщини та віри, і цей патріотизм робить їх могутніми образами»; «Ми так само маємо «Ганелонів», які не вірні своїй державі, але більшість «Роландів», які будуть захищати нас до самого кінця»).

Більше того, «Пісня про Роланда» формує уявлення читача про специфіку середньовічної військової стратегії. У сюжеті відтворено підготовку до бою, бій, у якому перемагають чи гинуть хоробрі лицарі, а згодом – логічну помсту та смерть зрадників. 60% респондентів (36 осіб) звертають увагу на опис зброї, особливо меча Роланда (Дюрандаль): «Зброя має символічне значення і є об'єктами пишних описів. Вона стає не тільки інструментом бою, але і символами честі і гідності воїна». Показово, що у своїх відповідях студенти зауважують особливості окресленої у творі військової дисципліни франків, які діяли під командуванням Карла Великого та Роланда.

Показово, що 90% респондентів (54 особи) проводять паралель між військовою кампанією франків і нинішньою російсько-українською війною. Відповідно особливими «тригерами» для сучасної молоді постають образи зрадників, як-от Ганелона («Можна провести таку паралель, між тим, як Ганелон зрадив Роланда, та як колись москалі були нашими «браттями». Москалі, колись, теж були нам як родичі, ми довіряли їм, так як Роланд довіряв Ганелону. Але все ж таки вони струмили ніж у спину, зрадив нас, почавши війну проти України, проти мирного населення»).

Здобувачі зауважують значну кількість жорстоких і кривавих сцен, що реалістично відтворюють атмосферу війни: «Варто згадати незліченні бої, які описані в творі з особливою жорстокістю. Неодноразово Роланд зі своїм військом позбавляли життя супротивників, розрізаючи мечем сталеві щити і проникаючи в самі груди». До того ж, окремі студенти (5%) на підставі прочитання «Пісні про Роланда» зауважують важливість адаптивності, ефективної комунікації та прийняття стратегічних рішень на полі бою: «Але водночас Роланд і його соратники виявляють високий рівень моральності та військової дисципліни, несучи відповідальність за свої вчинки. Проте, на тлі цих героїчних вчинків, проглядається й трагедія втрат, що нагадує нам про ціну війни».

Образ Роланда рецептується сучасними читачами здебільшого як прототип лицаря («Роланд і його вірні лицарі володіють вражаючими воєнними навичками та неймовірною відвагою, що робить їх важливими символами франкського лицарства»). Звісно, образ цього персонажа ак-

туалізується читачами й екстраполюється у сучасний український воєнний контекст: «Роланд є прототипом для наслідування українців, він мужній, безстрашній та хоробрий. У наші дні, я вважаю, що кожен хто воює за нашу Україну, має бути хоробрим».

Доволі неоднозначно інтерпретується респондентами образ Карла Великого. З одного боку він – мудрий полководець і правитель (30%), а з іншого – постає загарбником (70%): «Російсько-українська війна щоденно залишає тисячі роз'ятрених ран волелюбним українцям, як фізичних – так і душевних. На володарів, які не погоджуються на певні умови, зокрема Марсилія, Карл іде з війною та загарбницькими намірами». Відтак місія Карла і його армії, зазначена як священна, сприймається скептично майже 50% опитаних. Звісно, інтерпретація образу Карла видовжує горизонт очікування у сучасне політичне поле з відповідними аналогіями. Студенти зазначають: «Ця поема дуже близька з нашою ситуацією в країні, оспівується війна, сутичка між так званими «сусідами»; «Зі сторони франків це була загарбницька авантюра, яка призвела до тисячі смертей».

На основі рецептивних опитувань фіксуємо оприявлення сприймачами екзистенціалів, спровокованих війною, як-от страх, тривога, відчай, відчуження, самотність, ностальгія, ненависть в процесі читання «Пісні про Роланда». Отже, рецепція тексту, заснована на (пост-) стресовому апперцепційному фоні фокусує увагу читачів на суголосному із цим досвідом, обминаючи при цьому інші аспекти твору (приміром, лише 4% опитаних звернули увагу імагогічну функцію нареченої Роланда – Альди).

III. Висновки

Таким чином, сучасний реципієнт, стрес війни якого виступає домінуючим в апперцепційному фоні, сприймає літературний текст крізь призму екзистенціалів страху, тривоги, відчаю, ненависті, прагнення до переможного миру. Художній текст воєнної тематики навіть через тисячу років здатен провокувати продуктивну рецепцію у суголосі із травмами нашого часу, що сформували емоційний інтелект читача, який у такій ситуації все більше підвладний емпатії і катарсису.

IV. Список використаних джерел

- [1] Tychinina, A., & Paranyuk, D. (2023). Post-traumatic existentiels in a literary text: the Example of one short story by J. D. Salinger. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». Вип. 64. Том 2. С.232-238. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7357>
- [2] Киричок, О. Б. (2002). «Воїнство Христа» як етична ідеологема у філософській культурі давньокіївського періоду. *Matisterium*. Вип. 9. Історико-філософські студії. Національний університет «Кієво-Могилянська академія». Вип. 9. С. 10–15.
- [3] *Пісня про Роланда* (2003). Пер. Вадима та Нінелі Пашенків. Київ : Либідь. URL: <https://dereksiz.org/pisnya-pro-rolanda-pereklad-vadima-ta-nineli-pashenkiv.html>
- [4] Полак, М. (2015). *Отруєні пейзажі*. Чернівці: Видавництво XXI. 112 с.
- [5] Шинкарук, В. Ф. (2015). *Аз-Буки. Літературно-мистецькі студії*. Житомир : Полісся. 278 с.

**THE TEXT RECEPTION AFTER A THOUSAND YEARS:
THE THEME OF WAR IN THE «SONG OF ROLAND»
(CHERNIVTSI NATIONAL UNIVERSITY
BY YURIY FEDKOVICH STUDENTS' EXPERIENCE)**

Alyona Tychinina

ABSTRACT. The specifics of the French heroic epic «The Song of Roland» perception by the students of Chernivtsi National University by Yuriy Fedkovich (2022-2024 academic years) are outlined. On the basis of the receptive questionnaire, the peculiarities of the actual reception of the medieval text were determined. It is emphasised that the basis of the apperceptive background of literary samples where war themes are present are the existential elements of fear, anxiety, despair, hate, as well as the desire for a victorious peace. In this case, art is decoded through the prism of traumatic experience of the past and nowadays, the epistemological consonance of which determines the corresponding receptive (perlocutionary) effects of empathy and catharsis.

KEYWORDS: reception, theme of war, axiology, existentials, «The Song of Roland».

Наукове видання

**«МОЛОДІЖНА НАУКА
ЗАРАДИ МИРУ ТА РОЗВИТКУ»**

Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції

Відповідальна за випуск

Анна Гакман

Дизайн та верстка

Юліанна Віщак

Підписано до друку 30.11.2023. Формат 60x90/16.
Електронне видання. Умов. друк. арк. 23,5. Обл.-вид. арк. 25,3. Зам. 3-009.
Видавництво Чернівецького національного університету
58002, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2.
ruta@chnu.edu.ua

Свідоцтво про державну реєстрацію ДК №891 від 08.04.2002 р.

20
23

ISBN 978-966-423-811-0